

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра германських мов і зарубіжної літератури

Дипломна робота
магістра

з теми: **«Особливості художнього втілення мультикультурної
проблематики в романі Кадзуо Ішигуро "Коли ми були сиротами"»**

Виконала:
студентка 2 курсу Angb1-M17 групи
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська), додаткова
спеціальність 014 Середня освіта (Мова і
література (німецька)

Костюк Аніта Вікторівна

Керівник:
Голубішко І.Ю., кандидат філологічних
наук, доцент, доцент кафедри германських
мов і зарубіжної літератури

Рецензент:
Абрамович С.Д., доктор філологічних
наук, завідувач, професор кафедри
слов'янської філології

Кам'янець-Подільський – 2018 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Історико-літературні і теоретико-методологічні аспекти теми роботи.....	8
1.1. Творчість Кадзуо Ішигуро в науково-критичній рецепції.....	8
1.2. Поняття «мультикультурність» в сучасному літературознавстві.....	20
Висновок до розділу.....	28
РОЗДІЛ 2. Своєрідність творчого доробку К. Ішигуро.....	30
2.1. Мультикультурність – складова творчості К. Ішигуро.....	30
2.2. Вплив Японії на художню складову романів письменника.....	34
Висновок до розділу.....	43
РОЗДІЛ 3. Вияв мультикультурності у романі «Коли ми були сиротами»...	47
3.1. Живучість національних стереотипів у романі «Коли ми були сиротами».....	47
3.2. Особливості наративної структури роману.....	57
Висновок до розділу.....	73
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

ВСТУП

Ішигуро Кадзуо (Ishiguro Kazuo, дата народження – 08.11.1954, Нагасакі, Японія), романіст японського походження. У 1960 році він переїхав разом з родиною до Великобританії, де і отримав ступінь бакалавра історії в Університеті Кента (1978) та ступінь магістра – в Університеті Східної Англії (1980). Першою публікацією Ішигуро були три оповідання: «Знайомство: розповіді нових письменників» («Introduction 7: Stories by New Writers», 1981). Однією з головних тем його творчості є взаємодія пам'яті індивіда та історії нації, реконструкція минулого (ця тема взагалі є характерною для англійської літератури), яке, визначаючи долі героїв, потребує розшифрування. Інші важливі для письменника теми – відносини батьків та дітей, вчителя і учня, роль художника і мистецтва у суспільстві.

Для письменника характерна недомовленість (understatement), неможливість відкритого обговорення багатьох тем між персонажами. Їхнє минуле і сьогодення відтворюється невеликими фрагментами, за ніби випадково загубленими репліками. Це змушує уважно вчитуватися в текст, в якому кожна фраза стає багатозначною. Герої розкриваються в діалогах, переважаючих над описами, що відповідає японській культурі із суворо регламентованими правилами поведінки: а саме – приховування своїх почуттів і прагнення будь-якою ціною зберегти гідність.

Англійського письменника Ішигуро високо цінують як в Англії, так і за кордоном (зараз він живе в США.) Його книги перекладені на десятки іноземних мов. За романом «Залишок дня» (1989) знятий фільм.

У багатьох країнах світу його твори включені в програми з вивчення англійської та сучасної світової літератури в рамках «основного потоку». Його творчість активно вивчають як на батьківщині письменника, так і за кордоном (Б. Шаффер, Б. Льюїс, А. Паркс, С. Вонг, В. Сим, Ч. Ченг, К. Оябу, Т. Сенака, К. Хіра, М. Сибата, М. Сігал, О. Сидорова, С. Толкачов та ін.).

Романи і деякі оповідання Ішигуро перекладені російською і відомі широкому читачеві. Однак в Україні ґрунтовних досліджень, українських

перекладів його романів поки що замало, що робить вивчення його творчості надзвичайно актуальним. Слід в цьому сенсі наголосити на діяльності львівського видавництва «Видавництво Старого Лева», в якому у 2016 році було надруковано роман «Не відпускай мене» у перекладі Софії Андрухович.

Два перших романи Ішигуро, які він присвятив Японії після 2-ї світової війни, М. Бредбері назвав «відтворенням японського роману як потенційної форми англійської літератури». Адже стиль його романів, їхня іронічність нагадують твори Джейн Остін. Отже, можна говорити про мультикультурність творчості Кадзуо Ішигуро. В основі «Там, де в серпанку пагорби» («A Pale View of Hills», 1982) лежать спогади японки, яка живе в англійському селі початку 80-х рр. 20 ст., про післявоєнне Нагасакі, що розкривають її почуття провини перед дочкою, яка не змогла жити у Великобританії і покінчила життя самогубством. Нездійснені надії героїні пов'язані з її спогадами про намагання післявоєнного японського суспільства забути про минуле і жити майбутнім, яке втілюється в дітях.

В романах письменника виявляється багато характерних прийомів і стратегій англійського постмодернізму, що часто називають металітературою. В його творчості знайшов відображення ігровий початок, хоча Ішигуро не був його прихильником, але цей прийом майже завжди присутній у творах постмодерністів. Крім того, присутня реставрація історії і жанровий еkleктизм, що є ключовими стратегіями англійського постмодерного роману кінця ХХ сторіччя. Однак не можна забувати, що доведена і близькість письменника до модерністської естетики. У його романах різних періодів творчості відчутне тяжіння до творчості Генрі Джеймса, Джеймса Джойса, Вірджинії Вулф. Те, що у творчості Ішигуро так органічно співіснують дві естетики, закономірно. Адже в англійській літературі постмодернізм не стоїть в опозиції до модернізму, як в літературах континентальної Європи.

Коли мода на постколоніальну і мультикультуральну теорію набула популярності, Ішигуро стали автоматично включати в списки «авторів гібридної ідентичності, які перебувають у пошуках нової моделі національної ідентичності в літературі Великобританії» і закріплювати за ними статус «перехідної етнокультурної ідентичності», не враховуючи не тільки заявлену самоідентифікацію «інтернаціонального» письменника, не тільки проблемно-мистецьку спрямованість всього корпусу його творів, з навмисно вираженою проблемою пошуків етно-культурної ідентичності, японської екзотичності та розробки сюжетів з пріоритетом загальнолюдських цінностей, а й «інституалізацію» його творчості як видатного англійського (а не постколоніального маргінального) письменника, що має численні літературні премії [34].

Мета роботи – з'ясувати, як поняття «мультикультурність» визначається у сучасному літературознавстві, та розглянути основні його ознаки на прикладі творчості Кадзуо Ішигуро. Вивчити досягнення вчених в галузі літературної мультикультурності, співвідносячи їх з актуальністю вивчення творчості письменника, творця англомовних текстів про Японію. Проаналізувати «японський» роман письменника «Коли ми були сиротами» та визначити в ньому риси мультикультурності.

Для досягнення даної мети ставляться і вирішуються такі **завдання**:

1. Розглянути різні тлумачення терміна «мультикультурність» і з'ясувати ступінь його використання в сучасній літературі.
2. Виявити основні світоглядні та естетичні принципи творчості англійського письменника К. Ішигуро.
3. Визначити особливості художнього синтезу двох національних літератур (англійської та японської) у романі «Коли ми були сиротами» як відображення своєрідності художнього мультикультуралізму.
4. Розглянути особливості наративної структури роману «Коли ми були сиротами».

Предметом дипломної роботи є творчість К. Ішигуро як вияву мультикультурного феномену в сучасній літературі. Показ основних рис мультикультурності на прикладі роману «Коли ми були сиротами» в єдності змістовного і формального планів, зокрема, його синтетична природа як характерне для мультикультуралізму явище.

Об'єктом дослідження є творчість письменника та безпосередньо роман «Коли ми були сиротами», і їхнє місце в сучасній літературі.

Наукова **новизна** дипломної роботи полягає у визначенні властивостей художнього мультикультуралізму і особливостей втілення їх у творчості Кадзуо Ішигуро; в описі взаємодії в романах письменника двох літературних традицій. Дана робота є одним з перших досліджень романної творчості Кадзуо Ішигуро в українському літературознавстві.

Методи дослідження. У процесі проведеного дослідження були використані такі методи: головним для виявлення спільних і відмінних рис в образі Японії в японській і англо-американській літературі XIX – XXI ст. є метод порівняльно-історичного вивчення. Аналіз поняття Свій – Чужий в романах письменника підштовхнув до необхідності звернення до порівняльного методу сучасної літературної компаративістики, а розкриття семантичних і поетичних особливостей створення образів Японії та японської культури ґрунтувалося на методах інтертекстуального і герменевтичного аналізу.

Теоретико-методологічна основа роботи. Для аналізу основних засад мультикультурності і наратології та вивчення стану дослідження цих питань у сучасному літературознавстві були залучені роботи С. Толкачова, О. Сидорової, О. Джумайло, Т. Селітріної, Ю. Павленка та ін. Для вивчення дискурсу про Японію залучались дослідження І. Лобанова, Т. Сенека, О. Усенко.

Практичне значення отриманих результатів. Матеріали роботи та її висновки можуть бути використані при вивченні історико-літературного процесу у Великій Британії, специфіки ознак постмодернізму у творах

Кадзуо Ішигуро; при підготовці лекцій з курсу зарубіжної літератури ХХ ст., порівняльного літературознавства, спецкурсів і спецсемінірів з проблем мультикультурності, сприяючи подальшому розвитку цієї наукової дисципліни.

Апробація: основні положення дипломної роботи обговорювались на засіданні кафедри германських мов і зарубіжної літератури КПНУ імені І. Огієнка, а також оприлюднювались у доповіді на студентській конференції (квітень 2018 р.).

Структура: дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку і списку використаних джерел, що містить 75 позицій. Повний обсяг роботи становить 87 сторінок. Основний текст дослідження – 80 сторінок.

ВИСНОВКИ

У роботі розглянуто положення, що узагальнюють результати дослідження творчості Кадзуо Ішигуро в мультикультурному аспекті, а його роман «Коли ми були сиротами» проаналізовано як зразок цього нового для літератури феномену. Цей роман логічно продовжує основні установки творчості письменника, і йому притаманний мультикультуралізм – особливий рід світобачення, чия роль при розширенні меж художнього синтезу на різних рівнях тексту незаперечна.

При цьому, авторське ставлення до проблеми глобалізації вказує на «перехідність» мультикультурного бачення в його творчості, про що свідчить звернення до умовної форми та притчевого узагальнення. Вважається, що і сам мультикультуралізм, вельми різноманітне і важкоформулюєме явище в літературі, має перехідний характер, що відображає його зв'язок з позалітературними реаліями і закономірностями розвитку світової культури. Аналіз теоретичних робіт показав, що література цього напрямку чітко зображує насамперед існування людини в сучасному світі.

Про мультикультурність творчості письменника свідчить його зображення англо-японського життя. Про важливість Японії для Ішигуро як відправної точки творчості письменника свідчать його заяви в численних інтерв'ю, його «японські» твори, які принесли йому популярність.

Аналіз роману «Коли ми були сиротами» свідчить, що моделі репрезентації образу Японії та японськості, намічені в перших творах Ішигуро, продовжують розроблятися і доповнюватися новими елементами.

Встановлено, що письменник створював образ Японії в період підвищеної уваги 1980-х років до проблем війни, яку в минулому вела Японія в Китаї. Виникла напруга між прагненням Японії визнати історичну провину.

Англія і Японія зображені в наївній і неупередженій перспективі дитячого бачення і дорослого досвіду героїв. Топос Шанхаю, його Міжнародне поселення, зображені як щось експериментальне, являють

специфічний простір роману, в якому письменник художньо розробляє якусь полікультурну ідентичність, що не зводиться до уявлень про полярність світу. Англієць Бенкс і японець Акіра об'єднані загальним розумінням свого сирітства в цьому далекому від досконалості світі.

Проведене дослідження дозволило виявити мультикультурну складову японської творчості Ішигуро. У своїх творах він використовує східний і західний художні коди для перегляду сформованих у світі стереотипів про країни і національні характери, добре їм відомі зсередины власного життєвого і культурного досвіду, беручи участь, таким чином, у вибудовуванні нової перспективи сприйняття і оцінок.

У цьому аспекті сучасної літературної мультикультурності творчість Ішигуро розглядається нечасто і категорія порівняння тут виправдана: в рамках одного роману в контекст англійської культури вписані явища іншої (японської) – кореневої культури письменника. Крім того, на художню репрезентацію японськості накладається бікультурність самого автора англомового тексту.

Ішигуро – один з перших значних письменників Англії, хто почав зображати Японію, використовуючи погляд зсередины своєї кореневої культури, одночасно співвідносячи з досвідом і знаннями життя в англійській культурі (Іншій – Своїй).

У своїх романах Ішигуро намагається зображати світ з нейтральної позиції, не створюючи різниці між Своїм і Чужим, а створює світ, який для нього, британця, є і те, і інше.

У вивченні творчості Ішигуро в міжнародній науці багато дискусійних питань, пов'язаних з проблемою його причетності до англійської та японської літературних традицій. Наукових праць, які б не декларативно, а аналітично вивчають японський компонент творчості письменника, наявність в його романах національних рис японської культури, вкрай мало. У дипломній роботі ми спробували дослідити цю проблему, що дозволяє почати заповнення цієї прогалини.

В основі всіх підходів Ішигуро до репрезентації «японськості», як складного комплексу національно-культурних образів лежить художня реконструкція цих образів. Основну увагу він приділяє трансляції принципів японської культури, співзвучних його творчим пошукам: замовчування, простота, безпафосність, буденність, пріоритет внутрішнього над зовнішнім.

Важливим проблемно-тематичним центром у зображенні Японії в творах письменника є осмислення ролі та відповідальності країни у Другій світовій війні. Емоційно-моральне напруження в розвитку внутрішнього сюжету в «японських» романах пов'язано з драматичним осмисленням героями Ішигуро своєї провини за вульгарність країни, в якій борються світосприйняття старої і нової епох, що шукають компроміс між необхідністю включення в глобалізаційні процеси і бажанням зберегти традиційні японські цінності.

Ішигуро створив, як показано в дипломній роботі, «японські» романи – особливу літературну форму трансляції японської культури в західну літературу. У них не тільки тематика, проблематика, а й поетика, складні інтертекстуальні, інтермедіальних зв'язки відіграють роль національної ідентифікації японської культури і є жанростворюючими. Роман «Коли ми були сиротами» являє собою художній синтез «раннього» Ішигуро, якого турбує живучість національних стереотипів, а з іншого боку, зображення гротескного і абсурдного світу, чужого за своєю природою, за межами національних кордонів.

Таким чином, як носій японського ментального коду в своїх «японських» романах Ішигуро зробив акцент на репрезентації японських національних образів, роблячи внесок у художній дискурс про Японію та японськість в літературі Великобританії, формуючи у «японських романах» новий імідж своєї батьківщини на Заході.

К. Ішигуро можна вважати письменником-модерністом. Для модернізму важливі ті час і простір, які існують в душі героя, оскільки свідомість людини існує не у теперішньому зовнішньому світі, а постійно

переноситься спогадами у минуле. Так і героїв Ішигуро поглинає минуле, і вони постійно повертаються до нього, не думаючи про теперішнє. Для письменника в людині важливе глибинне несвідоме ядро. Письменник, як і модерністи першої половини ХХ сторіччя, досить зневажливо ставиться до сюжетності і хронологічності. Автор зосереджений на внутрішньому світі героїв, а сюжет показує послідовність подій, які пов'язані лише з лінією його фізичних дій. Тому він не дуже цікавий автору. Образи минулого постійно з'являються перед героєм, а події сьогодення постійно відсилають до минулого. Саме такий модерністський підхід до зображення внутрішнього світу героїв притаманний Ішигуро.

Але Кадзуо Ішигуро, як сучасному письменнику, притаманні риси і постмодернізму, які знаходять відображення у його творчості. Так, ретроспекція у романі «Коли ми були сиротами» часто виявляється такою, що для героїв, котрі тікають від душевного болю, коріння якого слід шукати у минулому, і намагаються переписати своє життя, не минуле стає проекцією теперішнього, а сьогодення накладається на минуле із надією виправити його.

Але перш за все, варто пам'ятати про основну складову ознаку творчості письменника – мультикультурність. У ході даного дослідження з'ясувалося, як саме ця ознака проявляє себе у художньому світі письменника. Адже Ішигуро один з небагатьох письменників, який на власному досвіді може підтвердити це явище. Працюючи над цією проблемою, ми дійшли висновку, що дана тема є невід'ємною складовою нашого життя. Її актуальність закріплюється в тому, що світ йде вперед, розвивається, а обов'язком сучасних письменників є зобразити цей процес у простому, невимушеному світлі. Що і зробив Кадзуо Ішигуро.

Своєрідною є наративна структура роману. Автор застосовує прийоми детективної оповіді, вводячи іноді читача в оману, але намагається вирішити ті завдання, які ставить перед собою герой, наприклад, пошуки родини. Головною наративною стратегією, однак, слід вважати використання

«ненадійного оповідача», оскільки всі події в романі розгортаються, проходячи крізь призму сприйняття головного героя, через його душевний стан і бачення світу.

Під час проведення цього дослідження, з'ясувалися факти які пов'язані з недостатньо вивченим в літературознавстві явищем – мультикультурністю. І, проаналізувавши багато робіт, доходимо висновку, що з часом це явище буде тільки розвиватися, а його представники шукатимуть шляхи, як би по-новому його зобразити. А досліджуючи творчість Кадзуо Ішигуро, ми розуміємо, що зробити це буде нелегко, адже творчість цього письменника просякнута духом мультикультурності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алпатов В. М. Япония: язык и культура
URL: http://bookz.ru/authors/vladmir-alpatov/aponia-_099/1-aponia-_099.html
2. Барт Ролан. Постмодернизм. Энциклопедия. – Минск : Интерпрессервис; Книжный Дом, 2001. 1040 с.
3. Бехта І. А. Взаємодія дискурсних стратегій у тексті: семантичні функції точки зору і наративні рівні. *Сучасні дослідження з іноземної філології* : зб. наук. пр. Ужгород, 2006. С. 223–234.
4. Белова Е.Н. Категории "прошлого" и "настоящего" в романной прозе Кадзуо Исигуро. *Известия Волгоградского государственного педагогического университета. Серия «Филологические науки»*. Волгоград : ВГПУ, 2010. №2. С. 180 – 183.
5. Белова Е.Н. «Ненадёжный повествователь» с разных точек зрения. Кадзуо Исигуро («Когда мы были сиротами») и Рюноске Акутагава («В чаще»). *Вестник ВолГУ*. Волгоград : Волгоградское научное издательство, 2013. Серия 8. Вып. 12. С. 10 – 14.
6. Белова Е. Н. Поэтика романа Кадзуо Исигуро «Не отпускай меня» (к проблеме художественного мультикультурализма): автореф. дисс. ... канд. филол. н.:10.01.03. – URL: <http://www.aspirant.vsu.ru/ref.php?cand=2205>.
7. Білоус П. В. Теорія літератури: навч. посіб. Київ : Академ. видав. ВЦ «Академія» , 2013. 328 с.
8. Горобченко И. В. Британские прозаики 90-х годов XX века: Кадзуо Исигуро. *Филологические заметки. 2002*. – Саранск, 2002. – С. 19-24
9. Джумайло О. А. Английский исповедально-философский роман 1980 – 2000.: диссертация ... докт. филол. наук:10.01.03. Ростов-на-Дону : Издательство Южного федерального университета, 2014. 395 с.
10. Джумайло О. А. За границами игры: английский постмодернистский роман 1980-2000. URL: <http://magazines.russ.ru/voplit/2007/5/dzh2.html>

11. Дрожжина С. В. Мультикультуралізм: теоретичні і практичні аспекти.// *Політичний менеджмент: наук. журнал.*/ Голов. ред. Ю. Ж. Шайгородський. К. : Український центр політичного менеджменту, 2008. № 3. С. 96 – 106.
12. Женетт Ж. Повествовательный дискурс: в 2 т., пер. с фр. *Фигуры*. М. : Учебно-педагогическое издательство, 1998. Т. 2. С. 60–281.
13. Жлуктенко Н.Ю. Текстуальні стратегії роману Казуо Ішігуро «Залишок дня». *Наукова спадщина професора Ю.О. Жлуктенка та сучасне мовознавство: зб.наук.праць.* – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2000. С. 88 – 91.
14. Жлуктенко Н.Ю. Топос у романах Кадзуо Ішігуро. *Літературознавчі студії*. 2010. Вип. 26. С. 191–195.
15. Ільчук Ю. Теорія автора і структурно-суб'єктний аналіз тексту. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. Філологія, 1998. Т. 4. С. 12–17.
16. Исигуро Кадзуо. Безутешные: роман. СПб. : Симпозиум, 2001. 669 с.
17. Исигуро Кадзуо. Когда мы были сиротами: роман. М. : ООО «Изд-во АСТ», 2002. 318,[2]с.
18. Кавабата Я. Красотой Японии рожденный: избранные произведения. М. : Панорама, 1993. С. 411 – 424.
19. Коваленко К. Типи нараторів і види нарації у прозових творах А. П. Чехова («Мое життя», «Розповідь невідомої людини»). *Філологічні науки*. 2012. № 2. С. 46–50.
20. Ковальов Д. В. Мультикультурність – причина краху ідеї Єдиної Європи. URL: http://initiativenational.blogspot.com/2011/11/blog-post_24.html
21. Козловский П. Культура постмодерна. М. : Республика, 1997. 240 с.
22. Корман Б. О. Изучение текста художественного произведения. М. : Просвещение, 1972. 112 с.
23. Культурология. XX век. Энциклопедия. СПб. : Университетская книга; ООО «Алтейя», 1998. Т.1. 447 с.

24. Лобанов И.Г. Влияние японских фильмов на формирование творческой манеры Кадзуо Исигуро. *Orientalia et Classica: Труды института восточных культур и античности*. – СПб. : Гиперион, 2012. Вып. XLIX. С. 406 – 420.
25. Лобанов И. Г. Модернистские интенции в творчестве Кадзуо Исигуро [Электронный ресурс. URL: www.sisp.nkras.ru].
26. Мазін Д. М. Поетика романів Салмана Рушді : автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.04. К., 2003. 20 с.
27. Мацевко-Бекерська Л. В. Типологія наратора: комунікативні аспекти художнього дискурсу. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки: зб. наук. пр.*, 2011. Т. 4. Вип. 8. С. 64–70.
28. Меркулова М. Г, Сатюкова Е. Г. «Английскость» в отечественном литературоведении: теоретическое осмысление и изучение понятия. *Гуманитарные исследования*. 2010. № 4(36). С. 221–226.
29. Миронов В.В. Философия: учебник для вузов. /под общ. ред. В.В. Миронова. М. : Инфра-М, 2005. 911с.
30. Неверов А. Английская проза: новое дыхание. URL: <http://www./article/11708/>
31. Павленко Ю. Ю. Роман Казуо Ішігуро «Коли ми були сиротами» як вияв андрогенності сучасної літератури. URL: <http://ua.convdocs.org/docs/index-106425.html>.
32. Павлова О.А. Категории «история» и «память» в романах Дж. М. Кутзее и К. Исигуро. *Знание. Понимание. Умение. Проблемы филологии, культурологии и искусствознания*. 2011. № 2. С. 192–197.
33. Папуша І. Що таке наратологія? (огляд концепцій). *Studia Methodologica : наук. зб.* – Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2005. Вип. 16. С. 29–46.
34. Пестерев В. А. Постмодернизм и поэтика романа. Историко-литературные и теоретические аспекты. Волгоград : Изд-во Волгоградского государственного университета, 2001. 40 с.

35. Селитрина Т. Л. Особенности экспериментальной прозы К. Исигуро. *Вопросы филологии*. 2008. № 1. С. 99 – 106.
36. Селитрина Т. Л. Повествовательные стратегии Кадзуо Ишигуро. *Мировая литература в контексте культуры: междунар. научн. конф.* (Пермь, 12 апр. 2007 г.): сборн. материалов; под. ред. Н. С. Бочкаревой. Пермь : Перм. ун-т, 2007. С. 149–155.
37. Селитрина Т.Л. Текст – герой – автор (заметки о творчестве К. Исигуро). URL: http://www.mosinyaz.com/conferences/mnk7_doklady_s7/.
38. Сенек Т. К. Ишигуро – «Япония» и «Наказание». *Англия*. 2011. С.46.
39. Сидорова О. Г. «Английский» роман Казуо Ишигуро. URL: [http://proceedings./?base=mag/0021\(03_11-2001\)&xsl=showArticle.xslt&id=a05&doc=../content.jsp](http://proceedings./?base=mag/0021(03_11-2001)&xsl=showArticle.xslt&id=a05&doc=../content.jsp)
40. Сидорова О. Г. Британский постколониальный роман последней трети XX века в контексте литературы Великобритании: автореф. дисс. ... д-ра филол. н.: 10.01.03. URL: <http://cheloveknauka.com/britanskiy-postkolonialnyy-roman-posledney-tretixx-veka-v-kontekste-literatury-velikobritanii>.
41. Скороденко В. О романе Кадзуо Исигуро «Остаток дня». URL: <http://www. /book/6379>
42. Стомба А. С. Образ дворецкого в романе Кадзуо Исигуро «Остаток дня»: кросс-культурный аспект. URL: http://wwwphilology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/stovba/stovba_k_isiguro.pdf.
43. Ткачук О. Наративна перспектива та дистанція в модерністичному дискурсі кінця XIX – початку XX століття. *Слово і Час*. 2003. № 11. С. 17–24.
44. Ткачук О. М. Наратологічний словник. – Тернопіль : Астон, 2002. 173 с.
45. Толкачев С.П. Мультикультурное пространство и мультикультурная литература. *Культура «Пост» как диалог культур и цивилизаций* / ред. М.К. Попов и В.В. Струков. Воронеж : Воронежский государственній університет, 2005. С. 187–201.

46. Толкачев С.П. Мультикультурный контекст современного английского романа: автореф. дисс. ... д-ра. филол. н.: 10.01.03. [URL: <http://diss4you.ru/?specialty=2&category=23&id=206>].
47. Толстых О. А. Английский постмодернистский роман конца XX века и викторианская литература: интертекстуальный диалог: дис... кандидата филол. наук: 10.01.03. URL: <http://www.dissercat.com>
48. Трубина Е. Г. Нарратология: основы, проблемы, перспективы : матер, к спецкурсу. Екатеринбург : Изд-во Уральского университета, 2002. 104 с.
49. Усенко О. П. Японский компонент имагологической проблематики творчества К. Ишигуро: дис. ... каф. филол. н.: 10.01.05. Днепропетровск, 2013. 239 с.
50. Шмид В. Нарратология. М. : Языки славянской культуры, 2003. 312 с.
51. Энциклопедический словарь английской литературы XX века / отв. ред. А.П. Саруханян; Ин-т мировой лит. им. А.М. Горького РАН. М. : Наука, 2005. 541 с.
52. Barnes J. Interviewed by Shusha Guppy. *The Art of Fiction*, 2001. № 165. 12 p.
53. Berlant L. & Warner M. Critical Multiculturalism. Chicago Cultural Studies Group. *Multiculturalism. A Critical Reader*. Oxford : Blackwell, 1994. P. 114 – 139.
54. Cheng Ch. Chic Cliches: the Reinvention of Myths and Stereotypes in Kazuo Ishiguro's Novels / Chu-Chueh Cheng // *EnterText*. Vol. 5. №3. Winter 2005–2006. P. 148 – 186.
55. Conversations with Kazuo Ishiguro / [ed. by Brian W. Shaffer and Cynthia F. Wong]. – Jackson: University Press of Mississippi, 2008. 230 p.
56. Davis R. Imaginary Homelands Revisited in the Novels of Kazuo Ishiguro / Rocio G. Davis // *Miscellanea* : Universidad de Navarra. – 1994 (5). Vol. 55. P. 139–154.
57. Enomoto Y. Japanese Identity in the Novels of Kazuo Ishiguro, w/p., 1999. P. 171–180.

58. Giroux H. E. *Insurgent Multiculturalism and the Promise of Pedagogy. Multiculturalism. A Critical Reader.* – Oxford : Blackwell, 1994. – P. 325 – 343.
59. Hsiao Y. *Imagining the Contour: Japaneseness in the Fiction of Haruki Murakami and Kazuo Ishiguro.* URL: http://thesis.lib.ncu.edu.tw/ETD-db/ETD-search/view_etd?URN=951202009.
60. Ishiguro K. Oe K. *The Novelist in Today's World: A Conversation* / ed. by H.D. Harootunian, Masao Miyoshi. MS : Duke University Press, 1993. P. 164 – 175.
61. Ishiguro K. *The Remains of the Day* /Ishiguro Kazuo. Lnd. : Faber& Faber Ltd, 1999. 258 p.
62. Iyer P. *Tales of the Living Dead (Essays about Haruki Murakami).* URL: <http://bookre.org/reader?file=262640>.
63. Jerome H. *An Artist of the World.* – NY. : Sotheby's, 2000. P. 13.
64. Lewis B. *Kazuo Ishiguro.* Manchester : Manchester University Press, 2000. 193 p.
65. Lippmann W. *Public Opinion.* URL: <http://wps.pearsoncustom.com/wps/media/objects/2429/2487430/pdfs/lippmann.pdf>
66. Mason G. *An Interview with Kazuo Ishiguro (1986).* In *Conversation with Kazuo Ishiguro.* Wisconsin : The university of Wisconsin, 2008. P. 335–347 .
67. Matsuoka N. *Kazuo Ishiguro and Shanghai: Orphans in the Foreign Enclave.* URL: [//www.aicl-icla.org/site/?page_id=441](http://www.aicl-icla.org/site/?page_id=441).
68. Parkes A. *Kazuo Ishiguro's «The remains of the day».* NY : The Continuum International Publishing Group Inc, 2001. 93 p.
69. Ravitch D. *Multiculturalism; E. Pluribus Plures. The American Scholar.* USA : Academic jornal, 1990. P.20.
70. Richards L. *Interview with Kazuo Ishiguro.* URL: <http://januarymagazine.com/profiles/ishiguro.html>
71. Shaffer Brian. «Somewhere Just Beneath the Surface of Things: Kazuo Ishiguro's Short Fiction». In *Kazuo Ishiguro: Contemporary Critical Perspectives*

(Continuum Critical Perspectives), edited by Sean Matthews, Sebastian Groes. London: Continuum Intl Pub Group, 2010. P. 9 – 19.

72. Shaffer Brian. *Understanding Kazuo Ishiguro*. Columbia. – SC: University of South Carolina Press, 2008. P. 18.

73. Taylor Ch. *Multiculturalism and «The Politics of Recognition»*. Princeton : Princeton University Press, 1992. P. 9 – 12.

74. Wong C. *Kazuo Ishiguro*. – Tavistock : Northcote House, 2000. 129 p.

75. Wroe N. *Kazuo Ishiguro: Living Memories*.
URL: <http://www.theguardian.com/books/2005/feb/19/fiction.kazuoishiguro>.